ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 8ης Φεβρουαρίου 2000 *

1. Το Bundessozialgericht (Γερμανία) με προδικαστικό ερώτημα ερωτά το Δικαστήριο αν το κοινοτικό δίκαιο και ιδίως οι διατάξεις που εγγυώνται την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων απαγορεύουν το να υπόκειται το ακαθάριστο ποσό συντάξεως δυνάμει συλλογικής συμβάσεως ενός διακινουμένου εργαζομένου σε ασφαλιστικές εισφορές τόσο στο κράτος που του δίδει τη σύνταξη, χωρίς να του αναγνωρίζει κανένα δικαίωμα επί παροχών ως αντάλλαγμα, όσο και στο κράτος μέλος στο οποίο κατοικεί και στην ασφαλιστική νομοθεσία του οποίου υπόκειται.

I — Τα πραγματικά περιστατικά στη διαφορά της κύριας δίκης

2. Ο M. Sehrer, προσφεύγων της κύριας δίκης, γεννήθηκε το 1924. Από τη συμπλήρωση των εξήντα ετών το 1984, λαμβάνει σύνταξη γήρατος από το Bundesknappschaft, τον καθού οργανισμό κοινωνικής ασφαλίσεως. Κατοικεί στη Γερμανία, όπου είναι ασφαλισμένος στο Krankenversicherung der Rentner (ταμείο ασφαλίσεως ασθενείας των δικαιούχων συντάξεως γήρατος). Από το Landesversicherungsanstalt für das Saarland λαμβάνει επίσης στη Γερμανία επικουρική σύνταξη γήρατος, βάσει της ασφαλίσεως των εργαζομένων στη βιομηχανία του χάλυβα.

3. Δεδομένου ότι ο M. Sehrer εργάστηκε και στη Γαλλία, το Caisse de retraite complémentaire des ouvriers mineurs (ταμείο επικουρικών συντάξεων των εργατών ορυχείων) του δίδει σύνταξη γήρατος, κατ' εφαρμογήν συστήματος συντάξεως δημιουργηθέντος από συλλογική σύμβαση.

Από το ακαθάριστο ποσό της γαλλικής επικουρικής συντάξεως, το οποίο κυμαινόταν μεταξύ 2 384,19 γαλλικών φράγκων (FRF) και 2 538,45 FRF ανά τρίμηνο κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, από τον Δεκέμβριο 1988 ως τον Σεπτέμβριο 1993, παρακρατήθηκε ποσό ασφαλιστικής εισφοράς ασθενείας ίσο με 2,4 % του συνόλου. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, το ύψος της εισφοράς κυμαινόταν μεταξύ 57,22 FRF και 60,92 FRF ανά τρίμηνο. Η εισφορά αυτή, καλούμενη «εισφορά αλληλεγγύης», δεν του παρείχε κανένα δικαίωμα επί παροχών.

4. Όταν ο καθού οργανισμός κοινωνικής ασφαλίσεως πληροφορήθηκε ότι ο M. Sehrer εισέπραττε γαλλική σύνταξη, του ζήτησε εισφορές στη γερμανική ασφάλιση ασθενείας, τις οποίες υπολόγισε βάσει του ακαθάριστου ποσού της γαλλικής συντάξεως, χωρίς να αφαιρέσει τις ήδη καταβληθείσες στη Γαλλία εισφορές. Το ζητηθέν ποσό των

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

καθυστερουμένων αυτών εισφορών ανέρχεται σε 1 005,67 γερμανικά μάρκα (DEM).

5. Ο M. Sehrer, δεδομένου ότι η διοικητική του ένσταση απορρίφθηκε, άσκησε προσφυγή ενώπιον του Sozialgericht für das Saarland, το οποίο δέχθηκε μερικώς την προσφυγή του και ακύρωσε το σκέλος εκείνο των αποφάσεων του καθού οργανισμού που όριζε ότι το ακαθάριστο ποσό της γαλλικής συντάξεως γήρατος, το οποίο συμπεριλάμβανε το παρακρατούμενο ποσό ως εισφορά στο γαλλικό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας, υπέκειτο σε εισφορές στη Γερμανία. Η προσφυγή απορρίφθηκε κατά τα λοιπά.

6. Ο καθού οργανισμός, μετά την απόριψη της εφέσεώς του ενώπιον του Landessozialgericht für Saarland, άσκησε αναίρεση (Revision) ενώπιον του Bundessozialgericht.

Το αντικείμενο της παρούσας διαφοράς αφορά το αν καταλέγεται στη βάση υπολογισμού της εισφοράς στο ασφαλιστικό σύστημα ασθενείας των εργαζομένων στη Γερμανία, όπως ισχυρίζεται ο καθού οργανισμός, το μέρος της γαλλικής επικουρικής συντάξεως που παρακρατήθηκε ως εισφορά στη γαλλική ασφάλιση ασθενείας από τον Δεκέμβριο 1988 έως τον Σεπτέμβριο 1993.

II — Το προδικαστικό ερώτημα

7. Το Bundessozialgericht διερωτάται αν η σωρευτική επιβολή εισφορών σε διακινούμενο εργαζόμενο, όπως στον M. Sehrer, αντίκειται στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Αν ναι, ερωτά αν δικαιολογείται η παραβίαση της αρχής αυτής από αντικειμενικούς λόγους.

8. Προς διάλυση των αμφιβολιών του, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Απαγορεύουν τα άρθρα 6 και 48 έως 51 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1977, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας [1], διατάξεις εθνικής νομοθεσίας που προβλέπουν ότι από το σύνολο της γαλλικής επικουρικής συντάξεως γήρατος που χορηγείται δυνάμει συλλογικής συμβάσεως παρακρατούνται τόσο εισφορές στο γαλλικό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας όσο και εισφορές στο γερμανικό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας των δικαιούχων συντάξεως γήρατος;»

1 – ΕΕ L 149, σ. 2.

III — Το κοινοτικό δίκαιο

9. Το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 39 ΕΚ) προβλέπει ότι:

«[...]

2. [Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας] συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας.»

10. Βάσει του άρθρου 1, στοιχείο ι', πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1247/92 [2]:

«Ο όρος "νομοθεσία" προσδιορίζει, για κάθε κράτος μέλος, τους υφιστάμενους ή μελλοντικούς νόμους, τις κανονιστικές πράξεις, κανονισμούς και κάθε άλλο μέτρο εφαρμογής, που αφορούν τους κλάδους και τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, ή τις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά που προβλέπονται στην παράγραφο 2α του άρθρου 4.

Ο όρος αυτός αποκλείει τις υφιστάμενες ή μελλοντικές συμβατικές διατάξεις, ανεξαρτήτως του αν αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο αποφάσεων των δημοσίων αρχών που τις καθιστούν υποχρεωτικές ή που επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής τους.»

Ο περιορισμός αυτός μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να καταργηθεί με δήλωση του οικείου κράτους μέλους, η οποία πρέπει να κοινοποιηθεί και να δημοσιευθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 97 του κανονισμού 1408/71.

11. Βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2195/91 [3]:

«[...]

2 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 30ής Απριλίου 1992, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ L 136, σ. 1).

3 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1991, για την τροποποίηση του κανονισμού 1408/71 και του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 περί εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ L 206, σ. 2).

στ) το άτομο στο οποίο η νομοθεσία κράτους μέλους παύει να έχει εφαρμογή, χωρίς η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους να καταστεί εφαρμοστέα και αυτό σύμφωνα με έναν από τους κανόνες που αναφέρονται στα προηγούμενα στοιχεία ή με μία από τις εξαιρέσεις ή ειδικούς κανόνες που αναφέρονται στα άρθρα 14 έως 17, υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής και μόνο της νομοθεσίας.»

12. Το άρθρο 33 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2332/89[4], ορίζει τα εξής, όσον αφορά τις εισφορές που πρέπει να καταβάλλουν οι δικαιούχοι συντάξεων:

«1. Ο φορέας κράτους μέλους που οφείλει την καταβολή συντάξεως, αν η ισχύουσα γι' αυτόν νομοθεσία προβλέπει κρατήσεις εισφορών σε βάρος του δικαιούχου συντάξεως για την κάλυψη των παροχών σε είδος, εξουσιοδοτείται να προβαίνει στις κρατήσεις αυτές, υπολογιζόμενες σύμφωνα με την εν λόγω νομοθεσία επί του ποσού της οφειλομένης παρ' αυτού συντάξεως, κατά το μέτρο που οι καταβαλλόμενες δυνάμει των άρθρων 27, 28, 28α, 29, 31 και 32 παροχές βαρύνουν φορέα του προαναφερθέντος κράτους μέλους.

2. Εφόσον, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 28α, ο δικαιούχος συντάξεως υπόκειται λόγω της κατοικίας του στην καταβολή εισφορών ή ισοδυνάμων παρακρατήσεων για την κάλυψη των παροχών ασθένειας και μητρότητας δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, οι εισφορές αυτές δεν είναι απαιτητές.»

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

13. Η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις εντός της προβλεπομένης προς τούτο από το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου προθεσμίας. Δεδομένου ότι κανένα από τα μέρη δεν ζήτησε να υποβάλει προφορικές παρατηρήσεις, το Δικαστήριο αποφάσισε να μην προχωρήσει, για λόγους οικονομίας της δίκης, στην προφορική διαδικασία, όπως του παρέχει την ευχέρεια το άρθρο 104, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας.

14. Η Γερμανική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως που εφαρμόζεται στον M. Sehrer υποβάλλει σε

4 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 1989, για την τροποποίηση του κανονισμού 1408/71 και του κανονισμού 574/72 (ΕΕ L 224, σ. 1).

εισφορές το σύνολο των ακαθαρίστων εισοδημάτων του και δεν προβλέπει καμία εξαίρεση όταν η σύνταξη καταβάλλεται από ασφαλιστικό οργανισμό άλλου κράτους μέλους. Δεν προβλέπει επιπλέον την περίπτωση που ο οργανισμός αυτός παρακρατεί μέρος του ποσού της συντάξεως αυτής ως εισφορές στην ασφάλιση ασθενείας του κράτους αυτού.

Η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά ότι το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει, κατ' αρχήν, τη διπλή επιβάρυνση με ασφαλιστικές εισφορές. Καταλήγει ότι ο M. Sehrer, εφόσον έχει πλήρη ασφαλιστική κάλυψη στη Γερμανία, πρέπει να εισφέρει για τον κίνδυνο αυτόν μόνο σ' αυτό το κράτος, καθότι η εισφορά που καταβάλλει στη Γαλλία δεν του προσφέρει κανένα πλεονέκτημα ή πρόσθετο δικαίωμα.

Φρονεί ότι η διενεργηθείσα στη Γαλλία παρακράτηση ως ασφαλιστική εισφορά ασθενείας επί της συντάξεως ενός διακινουμένου εργαζομένου, που δεν κατοικεί εντός του κράτους αυτού και δεν υπόκειται στη νομοθεσία του κοινωνικής ασφαλίσεως, συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία, που αντίκειται στο άρθρο 48 της Συνθήκης, και το εμπόδιο αυτό δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, διότι η εν λόγω εισφορά δεν προσφέρει στον ενδιαφερόμενο κανένα δικαίωμα επί παροχών ή κοινωνικό πλεονέκτημα.

Δημοκρατία σε έναν εργαζόμενο, ο οποίος δεν υπόκειται στη νομοθεσία της, να εισφέρει στην ασφάλιση ασθενείας, χωρίς να του αναγνωρίζει ως αντάλλαγμα κανένα δικαίωμα επί παροχών, αντίκειται στο δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας.

Επικουρικώς, υπογραμμίζει ότι αυτή η εφαρμογή της γερμανικής νομοθεσίας τόσο στον διακινούμενο εργαζόμενο όσο και στον εργαζόμενο που δεν άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μπορεί να οδηγήσει σε αποτέλεσμα αντίθετο προς τον σκοπό των άρθρων 48 της Συνθήκης, 49 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 40 ΕΚ), 50 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 41 ΕΚ) και 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 42 ΕΚ), καθόσον οι νομοθεσίες δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών θα έχουν εφαρμογή στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα του διακινουμένου εργαζομένου. Στην περίπτωση αυτή, η αρχή της ειλικρινούς συνεργασίας, που καθιερώνει το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 10 ΕΚ), υποχρεώνει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να θέσουν σε εφαρμογή όλα τα μέσα που διαθέτουν προς επίτευξη του σκοπού του άρθρου 48 της Συνθήκης, εξακριβώνοντας αν η νομοθεσία τους μπορεί να εφαρμοστεί κατά γράμμα και κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στον διακινούμενο όσο και στον μη διακινούμενο εργαζόμενο, χωρίς η εφαρμογή αυτή να συνεπάγεται την απώλεια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων του διακινουμένου εργαζομένου και να τον αποτρέπει να ασκεί πραγματικά το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας.

15. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, εκ προοιμίου, ότι η υποχρέωση που επιβάλλει η Γαλλική

16. Το Δικαστήριο, επιθυμώντας να πληροφορηθεί αναλυτικότερα σχετικά με την

παρακρατηθείσα στη Γαλλία εισφορά ασθενείας επί της γαλλικής επικουρικής συντάξεως του M. Sehrer, απηύθυνε στη Γαλλική Κυβέρνηση ερώτηση, στην οποία της ζήτησε να απαντήσει εγγράφως. Η Γαλλική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι η ασφαλιστική εισφορά ασθενείας, που καθιερώθηκε με τον νόμο 71-1129, της 28ης Δεκεμβρίου 1979, παρακρατείται από το σύνολο των πλεονεκτημάτων της συντάξεως, βασικής και επικουρικής, που χρηματοδοτούνται, εν όλω ή εν μέρει, από εργοδοτικές εισφορές. Πρόκειται για εισφορά αλληλεγγύης, η οποία δεν παρέχει δικαίωμα ασφαλιστικής καλύψεως ασθενείας, καθότι τούτο το αποκτά ο συνταξιούχος από την εκκαθάριση του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος και εφόσον πληροί την προϋπόθεση κατοικίας. Το ποσοστό παρακρατήσεως επί των πλεονεκτημάτων της επικουρικής συντάξεως ανέρχεται σήμερα σε 1 %. Ανέρχεται ωστόσο σε 3,8 % για τα άτομα που υπάγονται στο γαλλικό ασφαλιστικό σύστημα ασθενείας και τα οποία δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν τη γενική κοινωνικοασφαλιστική εισφορά, που βαρύνει μόνο τους κατοίκους που υπόκεινται στη φορολογία της Γαλλίας.

V — Ανάλυση του προδικαστικού ερωτήματος

17. Το Bundessozialgericht απηύθυνε στο Δικαστήριο το ερώτημα αν το κοινοτικό δίκαιο και ιδίως η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων απαγορεύουν να θεωρεί ένα κράτος μέλος, προκειμένου να καθοριστεί η βάση υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας διακινουμένου εργαζομένου ήδη συνταξιούχου που υπόκειται στη νομοθεσία του, ως εισόδημα τα ακαθάριστο ποσό της επικουρικής συντάξεως γήρατος που καταβάλλεται εντός άλλου κράτους μέλους από σύστημα συντάξεως γήρατος που στηρίζεται σε συμβατικές διατάξεις, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι μέρος της συντάξεως αυτής έχει ήδη παρακρατηθεί στο τελευταίο αυτό κράτος ως ασφαλιστική εισφορά ασθενείας.

18. Προτού προτείνω μια απάντηση στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα, θα εξετάσω την υποχρέωση καταβολής εισφορών στη Γαλλία και τον αντίκτυπό της.

A — *Επί της υποχρεώσεως καταβολής εισφορών στη Γαλλία*

19. Από την έκθεση των πραγματικών περιστατικών προκύπτει ότι η Γαλλική Δημοκρατία εισπράττει ασφαλιστικές εισφορές ασθενείας επί συντάξεως που καταβάλλεται δυνάμει συλλογικής συμβάσεως, παρότι ο δικαιούχος της συντάξεως αυτής δεν υπόκειται στη νομοθεσία της κοινωνικής ασφαλίσεως και δεν έχει δικαίωμα παροχής ασθενείας στο κράτος αυτό.

20. Δεν είναι η πρώτη φορά που μια νομοθεσία με τα χαρακτηριστικά αυτά δημιουργεί

αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητά της προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Η Γαλλική Δημοκρατία δεν είναι εξάλλου το μόνο κράτος μέλος που χρησιμοποιεί την πρακτική αυτή προκειμένου να ενισχύσει τα οικονομικά του ασφαλιστικού της συστήματος, παρότι φαίνεται να το πράττει αρκετά συχνά [5].

21. Το Δικαστήριο καταδίκασε το 1985 το Βασίλειο του Βελγίου λόγω παραβάσεως [6], διότι ο βελγικός νόμος περί του συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως αναπηρίας αντέκειτο στο άρθρο 33 του κανονισμού 1408/71. Η παράβαση συνίστατο, συγκεκριμένα, στην επιβολή από τον Οκτώβριο του 1980 σε όλους τους δικαιούχους των κατά νόμο συντάξεων γήρατος, των συντάξεων επιζώντων και επί όλων των πλεονεκτημάτων που συμπληρώνουν τις παροχές αυτές της υποχρεώσεως καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας, ακόμη και όταν οι δικαιούχοι αυτοί δεν κατοικούσαν στο Βέλγιο και είχαν δικαίωμα επί παροχών ασθενείας στο κράτος μέλος της κατοικίας τους.

Το άρθρο 33 του κανονισμού 1408/71 επιτρέπει στον φορέα κράτους μέλους που οφείλει τη συντάξη, αν η ισχύουσα γι' αυτόν νομοθεσία προβλέπει κρατήσεις εισφορών σε βάρος του δικαιούχου συντάξεως για την κάλυψη παροχών σε είδος, να προβαίνει στις κρατήσεις αυτές, υπολογιζόμενες σύμφωνα με την εν λόγω νομοθεσία επί του ποσού της οφειλομένης παρ' αυτού συντάξεως, στον βαθμό που οι παροχές σε είδος βαρύνουν τον φορέα του προαναφερθέντος κράτους μέλους.

22. Από την ερμηνεία που το Δικαστήριο έδωσε με την απόφαση αυτή την οποία επιβεβαίωσε μεταγενέστερα [7] προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβαίνουν σε κρατήσεις εισφορών επί των κατά νόμο οφειλομένων συντάξεων λόγω γήρατος, συντάξεων λόγω αποχωρήσεως από την υπηρεσία, συντάξεων λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου και επί των συντάξεων επιζώντων, ακόμη και όταν δεν υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ της εισφοράς και του ασφαλιζομένου κινδύνου, όταν οι παροχές ασθένειας και μητρότητας που αποτελούν την αντιπαροχή για τις εισφορές δεν βαρύ-

5 — Συγκεκριμένα, υπάρχουν δύο εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου που αντιπαραθέτουν τη Γαλλική Δημοκρατία με την Επιτροπή. Στην πρώτη υπόθεση C-34/98, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 43 ΕΚ) και από το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71, διότι εφαρμόζει την εισφορά για την εξόφληση του κοινωνικού χρέους (CRDS), το προϊόν της οποίας καταβάλλεται στο ταμείο αποσβέσεως του κοινωνικού χρέους, στα εισοδήματα από την άσκηση δραστηριότητας και άλλα εισοδήματα των μισθωτών εργαζομένων και ελευθέρων επαγγελματιών, που κατοικούν μεν στη Γαλλία, αλλά εργάζονται σε άλλο κράτος μέλος και δεν υπόκεινται στη γαλλική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως. Στη δεύτερη υπόθεση C-169/98, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις ίδιες κοινοτικές διατάξεις, διότι εφαρμόζει τη γενικευμένη ασφαλιστική εισφορά (CSG), που προορίζεται για τη χρηματοδότηση του συνόλου των κλάδων του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως στη Γαλλία, στα εισοδήματα από τις δραστηριότητες και άλλα εισοδήματα των εργαζομένων, που ναι μεν κατοικούν στη Γαλλία πλην όμως δεν υπόκεινται στη γαλλική νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως. Και στις δύο αυτές υποθέσεις η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 4 Μαΐου 1999 και στις 7 Σεπτεμβρίου 1999 ο γενικός εισαγγελέας La Pergola ανέπτυξε τις προτάσεις του, με τις οποίες εκτίμησε ότι, παρότι η CRDS και η CSG εφαρμόζονται πράγματι αντικειμενικά σε όλους τους εργαζομένους που κατοικούν στη Γαλλία, το γεγονός ωστόσο ότι οι διακανούμενοι εργαζόμενοι υποχρεούνται να χρηματοδοτούν ένα σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως στο οποίο δεν υπάγονται συνιστά δυσμενή διάκριση σε σχέση με τους μη διακανονιμένους εργαζομένους, οι οποίοι είναι οι μόνοι που μπορεί να τύχουν παροχών που προβλέπει το σύστημα αυτό. Κατά τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο έπρεπε να δεχθεί τις δύο προσφυγές και να καταδικάσει τη Γαλλική Δημοκρατία για την παράβαση.

6 — Απόφαση της 28ης Μαρτίου 1985, 275/83, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1985, σ. 1097).

7 — Αποφάσεις της 16ης Ιανουαρίου 1992, C-57/90, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1992, σ. I-75, σκέψη 15), και της 6ης Φεβρουαρίου 1992, C-253/90, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1992, σ. I-531, σκέψη 13).

νουν ασφαλιστικό φορέα αυτού του κράτους μέλους.

23. Κατόπιν της αποφάσεως του 1985, οι κηρυχθείσες αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο βελγικές διατάξεις έπαυσαν να εφαρμόζονται στις συντάξεις που καταβάλλονται από το γενικό σύστημα στους κοινοτικούς υπηκόους που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος εκτός του Βελγίου, αλλά συνέχισαν να έχουν εφαρμογή στις επικουρικές τους συντάξεις [8].

Κάτι παρόμοιο συνέβη και στη Γαλλία, η οποία καθιέρωσε εισφορά προς χρηματοδότηση του γενικού ασφαλιστικού συστήματος επί των επικουρικών συντάξεων και των πρόωρων συντάξεων ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας των δικαιούχων.

24. Γι' αυτόν τον λόγο η Επιτροπή άσκησε το 1990 προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά του Βασιλείου του Βελγίου και της Γαλλικής Δημοκρατίας για παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχουν από τα άρθρα 13, παράγραφος 1, και 33 του κανονισμού 1408/71 [9].

Η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας ότι ούτε τα συστήματα πρόωρης συντάξεως ούτε τα συστήματα επικουρικής συντάξεως ενέπιπταν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, φρονούσε ότι η θεμελιώδη αρχή που καθιερώνει το άρθρο 13, παράγραφος 1, σύμφωνα με την οποία ο διακινούμενος εργαζόμενος υπόκειται ανά πάσα στιγμή σε μία μόνη νομοθεσία, αποτελούσε γενική αρχή προγενέστερη του κανονισμού αυτού, της οποίας μπορούσε να γίνει επίκληση προς αποφυγή υποβολής ενός διακινουμένου εργαζομένου σε ασφαλιστικές εισφορές δύο κρατών μελών, ενώ έχει ασφαλιστική κάλυψη σε ένα μόνον από αυτά.

8 — Στην εκκρεμή ενώπιον του Δικαστηρίου υπόθεση C-374/98, Επιτροπή κατά Βελγίου, η Επιτροπή ζήτησε να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 1408/71, διότι εισπράττει προσωπικές εισφορές ύψους 13,07 % επί των συντάξεων λόγω επαγγελματικής ασθενείας, οι δικαιούχοι των οποίων δεν ασκούν πλέον έμμισθη ή μη δραστηριότητα στο Βέλγιο και κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος, στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του οποίου υπόκεινται αποκλειστικώς. Κατά την Επιτροπή, οι βελγικές αρχές δεν μπορούν να παρακρατούν εισφορές επί των βελγικών λόγω επαγγελματικής ασθενείας συντάξεων των προσώπων που βρίσκονται σ' αυτή την κατάσταση.

9 — Στην εκκρεμή ενώπιον του Δικαστηρίου υπόθεση C-68/99, Επιτροπή κατά Γερμανίας, η Επιτροπή ζήτησε να αναγνωριστεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 51, 52 και/ή 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 49 ΕΚ), καθώς και από τον τίτλο ΙΙ του κανονισμού 1408/71 (άρθρο 14α, παράγραφος 1, πρώτη πρόταση, σε συνδυασμό με το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο β'), επειδή εφαρμόζει τα άρθρα 23 επ. του Künstlersozialversicherungsgesetz (νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως καλλιτεχνών) σε καλλιτέχνες και δημοσιογράφους που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα συνήθως σ' αυτό το κράτος μέλος και στη Γερμανία, και υπόκεινται επομένως, όσον αφορά τα συστήματα της κοινωνικής ασφαλίσεως, αποκλειστικώς στις νομοθετικές διατάξεις του κράτους μέλους εντός του οποίου κατοικούν. Η Επιτροπή φρονεί ότι η εισφορά που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται εκδοτικούς οίκους ή επιχειρήσεις εκδόσεως εντύπων υπό τη μορφή εκατοστιαίου συντελεστή των πληρωθεισών αμοιβών για καλλιτεχνικά ή δημοσιογραφικά έργα ή υπηρεσίες, ακόμη και αν ο εργαζόμενος δεν υποχρεούται στην καταβολή εισφοράς στην κοινωνική ασφάλιση καλλιτεχνών, αποτελεί ουσιαστικά εργοδοτική εισφορά, η οποία, τόσο για την εμπορευόμενη επιχείρηση όσο και για τον οικείο καλλιτέχνη ή δημοσιογράφο, λειτουργεί ως εισφορά στην κοινωνική ασφάλιση. Καθόσον πρόκειται για καλλιτέχνες ή δημοσιογράφους που, βάσει του κανονισμού 1408/71, ανήκουν στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως άλλου κράτους μέλους, το αποτέλεσμα αυτό δεν συνάδει προς το γράμμα και το πνεύμα του κανονισμού αυτού, σύμφωνα με τον οποίο πρόσωπο υποχρεούμενο σε κοινωνική ασφάλιση υπόκειται κατ' αρχήν στις νομοθετικές διατάξεις μόνον ενός κράτους μέλους, προκειμένου να αποφευχθεί η διπλή επιβάρυνση από εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως.

25. Το Δικαστήριο, με τις αποφάσεις στις δύο αυτές υποθέσεις [10], αφού αναγνώρισε ότι οι δικαιούχοι επικουρικής συντάξεως ήταν εργαζόμενοι, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, και ότι ανήκαν στην κατηγορία των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, όπως οριοθετείται με το άρθρο 2, αποφάνθηκε ότι η αρχή της μιας και μόνης εφαρμοστέας νομοθεσίας διέπει μόνον τις περιπτώσεις που αφορούν τα άρθρα 13, παράγραφος 2, και 14 έως 17 του κανονισμού, τα οποία προβλέπουν τους εφαρμοστέους σε κάθε περίπτωση κανόνες άρσεως συγκρούσεων. Εφόσον οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν πρόωρη ή επικουρική σύνταξη δεν εμπίπτουν σε καμία από τις περιπτώσεις αυτές, δεν μπορούν να επικαλεστούν την αρχή αυτή [11].

σε ορισμένες περιπτώσεις με δήλωση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι τα βελγικά συστήματα επικουρικής συντάξεως και τα γαλλικά συστήματα πρόωρης και επικουρικής συντάξεως δεν συνιστούσαν νομοθεσίες κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, διότι είχαν θεσπιστεί με συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ των αρμοδίων αρχών και των επαγγελματικών ή διεπαγγελματικών οργανώσεων ή με συλλογικές συμβάσεις που είχαν υπογραφεί από τους κοινωνικούς εταίρους και δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο δηλώσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο ι', τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71.

26. Όσον αφορά το άρθρο 33 του κανονισμού 1408/71, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ως οφειλέτης συντάξεως νοείται κάθε κράτος που οφείλει τη σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας του.

Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την εκτίμηση αυτή [12] και απέρριψε τις δύο προσφυγές.

27. Παρότι το άρθρο 1, στοιχείο ι', αποκλείει από την έννοια της «νομοθεσίας» τις υπάρχουσες ή μελλοντικές συμβατικές διατάξεις, ανεξαρτήτως του αν αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο αποφάσεων των δημόσιων αρχών που τις καθιστούν υποχρεωτικές ή που επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής τους, ο περιορισμός αυτός μπορεί πάντως να αρθεί

28. Η Επιτροπή ισχυρίζεται σήμερα ότι η επιβληθείσα υπό τις συνθήκες που περιγράψαμε στον M. Sehrer υποχρέωση καταβολής εισφορών στο ασφαλιστικό σύστημα ασθενείας της Γαλλίας παραβιάζει τους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, αν και δεν φαίνεται να συνάγει κανένα πρακτικό συμπέρασμα από τον ισχυρισμό αυτόν.

10 — Βλ. τις προπαρατεθείσες αποφάσεις στην υποσημείωση 7.

11 — Η περίπτωση αυτή τροποποιήθηκε με την έκδοση του κανονισμού 2195/91 του Συμβουλίου, ο οποίος πρόσθεσε το στοιχείο στ' στο άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

12 — Το ίδιο έπραξε εκ νέου με την απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1998, C-35/97, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1998, σ. I-5325), η οποία αφορούσε συστήματα επικουρικής συντάξεως που είχαν θεσπιστεί κατ' εφαρμογή συμβάσεων μεταξύ των αρμοδίων αρχών και των επαγγελματικών ή διεπαγγελματικών φορέων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων ή των επιχειρήσεων, ή μέσω συλλογικών συμβάσεων που είχαν υπογράψει οι κοινωνικοί εταίροι, και τα οποία είχαν καταστεί υποχρεωτικά με το άρθρο L 731-5 του κώδικα κοινωνικής ασφάλισης.

Η Γερμανική Κυβέρνηση όχι μόνο συμμερίζεται την άποψή της, αλλά επιπλέον υπογραμμίζει ότι, στην περίπτωση που το Δικαστήριο εκτιμήσει ότι η καταβολή των ασφαλιστικών αυτών εισφορών στη Γαλλία συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο, ο παράγοντας αυτός δεν επηρεάζει το δικαίωμά της να υποβάλλει σε εισφορές βάσει του γερμανικού ασφαλιστικού συστήματος ασθενείας το ακαθάριστο ποσό του συνόλου των εισοδημάτων του ενδιαφερομένου, ανεξαρτήτως της προελεύσεώς τους, εθνικής ή αλλοδαπής, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι μέρος των εισοδημάτων αυτών υποβλήθηκε ήδη στην καταβολή εισφοράς.

29. Θα ήθελα να προβώ σε δύο παρατηρήσεις συναφώς. Πρώτον, συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής, όταν ισχυρίζεται ότι η γαλλική νομοθεσία, όπως παρουσιάστηκε στην υπό κρίση υπόθεση, στην οποία η Γαλλική Δημοκρατία δεν θέλησε να παρέμβει, θα μπορούσε να θεωρηθεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και συνεπώς αντίθετη προς το άρθρο 48 της Συνθήκης. Πρόκειται πράγματι για νομοθεσία ικανή να αποθαρρύνει έναν εργαζόμενο να μετακινηθεί στη Γαλλία για να ασκήσει εκεί μισθωτή δραστηριότητα, εφόσον ο εκπατρισμός αυτός θα έχει ως συνέπεια η σύνταξη που θα δικαιούται να υπόκειται στη Γαλλία, παρότι δεν κατοικεί στο κράτος αυτό, σε εισφορές προς το ασφαλιστικό σύστημα ασθενείας, χωρίς να δικαιούται παροχές δυνάμει του συστήματος αυτού.

Ωστόσο, το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει το συμβατό μιας εθνικής ρύθμισης προς το κοινοτικό δίκαιο μόνο στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως, την οποία μόνον η Επιτροπή ή ένα άλλο κράτος μέλος μπορούν να ασκήσουν παραδεκτώς. Η Επιτροπή όμως δεν άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας, προκειμένου το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της συμβατότητας της εν λόγω νομοθεσίας με τις αρχές που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Κοινότητας. Ούτε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε τέτοια προσφυγή, αν και βάσει του άρθρου 170 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 227 ΕΚ) είχε την προς τούτο ευχέρεια.

Δεύτερον, με το προδικαστικό ερώτημα ο εθνικός δικαστής δεν ζητεί από το Δικαστήριο να εξετάσει τη γαλλική νομοθεσία [13], τονίζοντας ρητά στη διάταξη περί παραπομπής ότι το παράνομο της εισπράξεως των γαλλικών ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας μπορούσε μόνο να προβληθεί από την προσφεύγουσα σε υπόθεση ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων.

30. Η περίπτωση θα ήταν διαφορετική αν ο M. Sehrer, αντί να προσβάλει στη Γερμανία

13 – Με την απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 1982, 261/81, Walter Rau Lebensmittelwerke (Συλλογή 1982, σ. 3961), το Δικαστήριο εξέτασε, κατόπιν ερωτήματος γερμανικού δικαστηρίου, αν η βελγική νομοθεσία αποτελούσε μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 28 ΕΚ). Με την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1989, C-150/88, Parfümerie Fabrik 4711 (Συλλογή 1989, σ. 3891), ερμήνευσε την οδηγία 76/768/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στα καλλυντικά προϊόντα (ΕΕ L 262, σ. 169), κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος ενός άλλου γερμανικού δικαστηρίου, όσον αφορά μια ιταλική κανονιστική ρύθμιση σχετικά με την εμφιάλωση, τη διαφήμιση και την ονομασία των καλλυντικών προϊόντων. Οι δύο αυτές υποθέσεις είχαν ως κοινό σημείο ότι η νομοθεσία επί της οποίας το παραπέμπον δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί όχι μόνο δεν ήταν η εθνική του νομοθεσία, αλλά επιπλέον η νομοθεσία αυτή είχε προκαλέσει τη μη εκτέλεση συμβάσεως που ήταν αντικείμενο της διαφοράς.

την απόφαση με την οποία ο καθού οργανισμός κοινωνικής ασφαλίσεως εισέπραξε ασφαλιστική εισφορά ασθενείας επί του ποσού της συντάξεως για την οποία είχε ήδη καταβληθεί τέτοια εισφορά στη Γαλλία, είχε προσφύγει ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων, ισχυριζόμενος ότι η υποχρέωση καταβολής εισφορών στη Γαλλία χωρίς την παροχή δικαιώματος επί παροχών ως αντάλλαγμα αποτελούσε εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και το γαλλικό δικαστήριο απηύθυνε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα. Το γεγονός ότι έπραξε διαφορετικά δεν επηρεάζει το παραδεκτό του προδικαστικού ερωτήματος του γερμανικού δικαστηρίου.

31. Στην υπόθεση Celestini [14], το Δικαστήριο απάντησε στα προδικαστικά ερωτήματα ιταλικού δικαστηρίου, παρότι η Επιτροπή και η Γερμανική Κυβέρνηση είχαν προβάλει το απαράδεκτο της αιτήσεως, λόγω, μεταξύ άλλων, ελλείψεως δικαιοδοσίας των ιταλικών δικαστηρίων να εκδικάσουν τη διαφορά και του πεποιημένου της διαδικασίας.

Στη διαφορά της κύριας δίκης, ένας διάδικος άσκησε αγωγή κατά του άλλου για μη εκτέλεση συμβάσεως προμήθειας παρτίδας οίνων παραδοτέας στη Γερμανία. Όταν ο οίνος προελεύσεως Ιταλίας έφτασε στη Γερμανία, οι γερμανικές αρχές τον υπέβαλαν σε ορισμένους ελέγχους, παρότι συνοδευόταν από πιστοποιητικά αναλύσεως που είχαν εκδοθεί από ινστιτούτα ερευνών εγκεκριμένα από αυτό το κράτος μέλος και με τα οποία πιστοποιούνταν ότι ο οίνος ανταποκρινόταν πλήρως στην κοινοτική κανονιστική ρύθμιση. Οι γερμανικές αρχές, αφού υπέβαλαν τον οίνο σε αναλύσεις σύμφωνα με τις παραδοσιακές μεθόδους και στη συνέχεια σύμφωνα με τη μέθοδο που ονομάζεται «καθορισμός της ισοτοπικής αναλογίας O_{18}/O_{16} του ύδατος των οίνων», κατέσχον τον οίνο και τον ξαναέστειλαν στην Ιταλία ισχυριζόμενες ότι είχε προστεθεί νερό.

Κανείς από τους διαδίκους, οι οποίοι αμφότεροι αμφισβητούσαν το νόμιμο της μεθόδου καθορισμού της ισοτοπικής αναλογίας O_{18}/O_{16} του ύδατος των οίνων, δεν προσέφυγε ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων, που ήταν τα μόνα αρμόδια να αποφανθούν επί του κύρους της πράξεως με την οποία οι γερμανικές αρχές κήρυξαν τον εισαχθέντα οίνο ακατάλληλο προς πόση. Εντούτοις, ουδόλως συναγόταν ότι οι διάδικοι της κύριας δίκης είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως για να επιτύχουν απόφαση του Δικαστηρίου μέσω κατασκευασμένης διαφοράς.

32. Ούτε και στην υπό κρίση υπόθεση οι διάδικοι συνεννοήθηκαν μεταξύ τους για να κατασκευάσουν μια τεχνητή διαφορά.

33. Όσον αφορά τη λυσιτέλεια του υποβληθέντος ερωτήματος, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, απόκειται αποκλειστικώς στα εθνικά δικαστήρια, στην κρίση των οποίων υποβάλλεται η διαφορά και τα οποία αναλαμβάνουν την ευθύνη της εκδοθησομένης αποφάσεως, να εκτιμήσουν, εν όψει των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών κάθε υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής τους αποφάσεως, όσο και το λυσι-

14 — Απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997, C-105/94 (Συλλογή 1997, σ. I-2971).

τελές των υποβαλλομένων στο Δικαστήριο ερωτημάτων. Η απόρριψη αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνον όταν είναι πρόδηλον ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ή η εξέταση του κύρους ενός κοινοτικού κανόνα, που ζητούνται από το δικαστήριο αυτό, ουδεμία σχέση έχουν με το υποστατό ή με το αντικείμενο της κύριας δίκης [15].

Στην υπόθεση Celestini, το ιταλικό δικαστήριο τόνισε ότι θα απέρριπτε την αγωγή της Celestini αν το Δικαστήριο έκρινε ότι η μέθοδος καθορισμού της ισοτοπικής αναλογίας O_{18}/O_{16} του ύδατος των οίνων ήταν σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο. Το Δικαστήριο εκτίμησε ότι δεν μπορούσε να αμφισβητήσει την εκτίμηση αυτή.

Στην υπό κρίση υπόθεση, με τη διάταξη περί παραπομπής το Bundessozialgericht τονίζει ότι, παρότι ο M. Sehrer μπορούσε πράγματι να προσφύγει ενώπιον των γαλλικών δικαστηρίων, δεν το έπραξε, προτιμώντας να προσβάλει την απόφαση που ήταν πιο ζημιογόνα γι' αυτόν εξαιτίας του εφαρμοσθέντος ύψους εισφορών. Εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου και το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει [16].

15 — Βλ. τις πιο πρόσφατες αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 1998, C-266/96, Corsica Ferries France (Συλλογή 1998, σ. I-3949), και της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97, Bronner (Συλλογή 1998, σ. I-7791).

16 — Βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1995, C-125/94, Aprile (Συλλογή 1995, σ. I-2919, σκέψεις 16 και 17) και της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59).

B — *Η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα*

34. Το γεγονός ότι τόσο η επικουρική σύνταξη γήρατος που ο M. Sehrer λαμβάνει στη Γαλλία όσο και η επικουρική σύνταξη που καταβάλλει το ταμείο ασφαλίσεως των εργαζομένων στη βιομηχανία σιδήρου του στη Γερμανία τού καταβάλλονται δυνάμει συμβατικών διατάξεων, οι οποίες αποκλείονται από την έννοια της «νομοθεσίας» του άρθρου 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 1408/71, σημαίνει ότι ο M. Sehrer εισπράττει μία μόνη σύνταξη γήρατος εμπίπτουσα στο καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, δηλαδή την κατά νόμο οφειλόμενη σύνταξη γήρατος που του καταβάλλει το Bundesknappschaft στη Γερμανία που είναι η χώρα κατοικίας του [17].

Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 1408/71 [18], ο M. Sehrer υπόκειται στη νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους της κατοικίας του, είναι ασφαλισμένος κατά του κινδύνου ασθενείας σ' αυτό το κράτος, αυτό δε το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως μπορεί να του απαιτήσει την καταβολή εισφορών που συμβάλλουν στη χρηματοδότησή του.

35. Το τμήμα 5 του πρώτου κεφαλαίου του τίτλου III του κανονισμού 1408/71 διέπει τα

17 — Αν η γαλλική σύνταξη ήταν η κατά νόμο οφειλόμενη και όχι η γερμανική, το άρθρο 17α θα μπορούσε να εφαρμοστεί και ο M. Sehrer θα απαλλασσόταν από την καταβολή εισφορών στη Γερμανία.

18 — Το στοιχείο στ' εισήχθη με τον κανονισμό 2195/91, προκειμένου να καλυφθεί το κενό του συστήματος κανόνων άρσεως των συγκρούσεων του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, κενό που τόνισε το Δικαστήριο με την απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 302/84, Ten Holder (Συλλογή 1986, σ. 1821).

δικαιώματα των δικαιούχων συντάξεων και των μελών της οικογένειάς τους επί των παροχών ασθενείας και μητρότητας. Ωστόσο, ο M. Sehrer δεν μπορεί να επικαλεστεί καμία διάταξη του τμήματος αυτού, διότι οι διατάξεις αυτές αφορούν περιπτώσεις στις οποίες ο δικαιούχος λαμβάνει σύνταξη οφειλόμενη δυνάμει της νομοθεσίας δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών, όπως στις περιπτώσεις των άρθρων 27 και 28α, ή περιπτώσεις στις οποίες ο δικαιούχος λαμβάνει σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, πλην όμως δεν έχει κανένα δικαίωμα επί παροχών στη χώρα κατοικίας του, όπως με το άρθρο 28.

Το άρθρο 33 του κανονισμού, που επιτρέπει τον φορέα κράτους μέλους που οφείλει τη σύνταξη και εφαρμόζει νομοθεσία προβλέπουσα κρατήσεις εισφορών σε βάρος του δικαιούχου συντάξεως για την κάλυψη των παροχών σε είδος να προβαίνει στις κρατήσεις αυτές επί της συντάξεως, δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Αν είχε εφαρμογή, θα εμπόδιζε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να προβεί σε κρατήσεις εισφορών επί της συντάξεως του M. Sehrer στη Γαλλία. Η διάταξη όμως αυτή προυποθέτει ότι οι παροχές ασθενείας και μητρότητας καταβάλλονται κατ' εφαρμογήν των άρθρων 27, 28 και 28α, τα οποία είναι αλυσιτελή στην παρούσα υπόθεση, όπως το σημειώσαμε.

36. Από τους προεκτεθέντες λόγους συνάγεται ότι τα ασφαλιστικά δικαιώματα του M. Sehrer διέπονται αποκλειστικά από τη γερμανική νομοθεσία. Τούτο ωστόσο δεν σημαίνει ότι οι γερμανικές αρχές, όταν εφαρμόζουν τη νομοθεσία τους σε διακινουμένους εργαζόμενους, μπορούν να αγνοούν τους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας.

37. Το γεγονός ότι ο M. Sehrer έχει τη γερμανική ιθαγένεια ουδόλως τον εμποδίζει να επικαλεστεί το κοινοτικό δίκαιο ενώπιον των αρχών του κράτους καταγωγής του, διότι άσκησε μία από τις ελευθερίες που του παρέχει η Συνθήκη. Με τις αποφάσεις Scholz [19] και Terhoeve [20], το Δικαστήριο τόνισε ότι κάθε κοινοτικός υπήκοος, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του και της ιθαγενείας του, ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48 της Συνθήκης.

38. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 12 ΕΚ), το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ιθαγενείας στο πεδίο εφαρμογής του, το άρθρο 48 της Συνθήκης, το οποίο εφαρμόζει, συγκεκριμενοποιώντας, την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, και το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, που εξέδωσε το Συμβούλιο κατ' εφαρμογή της υποχρεώσεως, που απορρέει από το άρθρο 51 της Συνθήκης, να θέσει σε εφαρμογή

19 — Απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92 (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 9).

20 — Απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95 (Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 27).

την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, που επαναλαμβάνει την ίδια αρχή.

39. Η επίμαχη γερμανική νομοθεσία, η οποία προβλέπει την παρακράτηση των ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας επί του συνόλου των εισοδημάτων του ασφαλισμένου, δεν συνιστά άμεση διάκριση λόγω ιθαγενείας. Δεν επιβάλλει επιπλέον προϋποθέσεις τις οποίες οι Γερμανοί ασφαλισμένοι θα μπορούσαν να πληρούν πιο εύκολα από τους αλλοδαπούς ασφαλισμένους και δεν φαίνεται ικανή να θέτει σε μειονεκτική θέση τους εργαζομένους υπηκόους άλλων κρατών μελών. Δεν περιέχει συνεπώς έμμεση διάκριση.

40. Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 48 της Συνθήκης συνιστά εφαρμογή της θεμελιώδους αρχής που καθιερώνει το άρθρο 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 3, στοιχείο γ', ΕΚ), το οποίο προβλέπει ότι η δράση της Κοινότητας, κατά την έννοια του άρθρου 2, περιλαμβάνει την εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων [21].

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι όλες οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ασκήσεως, εκ μέρους των κοινοτικών υπηκόων, επαγγελματικών δραστηριοτήτων οποιασδήποτε φύσεως στο σύνολο του εδάφους της Κοινότητας και αποκλείουν μέτρα που θα μπορούσαν να αποβούν δυσμενή για τους εν λόγω υπηκόους, όταν αυτοί επιθυμούν να ασκήσουν οικονομική δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους [22].

41. Είναι βέβαιον ότι στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου εναπόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει τους όρους του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως [23], καθώς και τα εισοδήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών [24]. Συγκεκριμένα, εξαιρουμένου του άρθρου 4 δ του κανονισμού 1408/71, το οποίο περιλαμβάνει διάφορες ειδικές διατάξεις που δεν έχουν εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση, το κοινοτικό δίκαιο που διέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων δεν θέτει κανένα κανόνα ως προς τη σύνθεση της βάσεως υπολογισμού των εισφορών στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως.

42. Ωστόσο, όπως ήδη ανέπτυξα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Ter-

21 — Αποφάσεις της 7ης Ιουλίου 1976, 118/75, Watson και Belmann (Συλλογή τόμος 1976, σ. 425, σκέψη 16), της 7ης Ιουλίου 1992, C-370/90, Singh (Συλλογή 1992, σ. I-4265, σκέψη 15), και Terhoeve, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψη 36.

22 — Απόφαση Terhoeve, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψη 37. Βλ. επίσης τις αποφάσεις της 7ης Ιουλίου 1988, 143/87, Stanton (Συλλογή 1988, σ. 3877, σκέψη 13), και 154/87 και 155/87, Wolf κ.λπ. (Συλλογή 1988, σ. 3897, σκέψη 13), καθώς και τις αποφάσεις Singh και Bosman, προπαρατεθείσες στις υποσημειώσεις 21 και 16, σκέψεις 16 και 94 αντιστοίχως.

23 — Αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1989, 368/87, Hartmann Troiani (Συλλογή 1989, σ. 1333, σκέψη 21), της 21ης Φεβρουαρίου 1991, C-245/88, Daalmeijer (Συλλογή 1991, σ. I-555, σκέψη 15), και της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-297/92, Baglieri (Συλλογή 1993, σ. I-5211, σκέψη 13).

24 — Απόφαση Terhoeve, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψη 51.

hoeve [25], τα κράτη μέλη, όταν ασκούν την αρμοδιότητα καθορισμού των στοιχείων που συνιστούν τη βάση υπολογισμού των εισφορών στα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως, πρέπει όχι μόνο να τηρούν την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και να προβλέπουν ότι οι κανόνες τους οποίους θεσπίζουν εφαρμόζονται χωρίς διάκριση στους υπηκόους τους και στους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών, αλλά πρέπει να εξασφαλίζουν επιπλέον ότι οι εθνικές διατάξεις στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως δεν συνιστούν εμπόδιο στην ουσιαστική άσκηση της θεμελιώδους ελευθερίας που εξασφαλίζει το άρθρο 48 της Συνθήκης και ότι ο εργαζόμενος που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας δεν πλήττεται σε σχέση με τους μη διακινουμένους εργαζομένους.

43. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, διατάξεις οι οποίες εμποδίζουν ή αποθαρρύνουν υπήκοο κράτους μέλους να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία συνιστούν εμπόδια στην άσκηση αυτής της ελευθερίας, έστω και αν εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της ιθαγένειας των οικείων εργαζομένων [26].

44. Όσον αφορά την επίμαχη γερμανική νομοθεσία, η οποία εφαρμόζεται κατά τον ίδιο τρόπο στους διακινουμένους και μη διακινουμένους εργαζομένους, μπορεί να προκαλέσει βλάβη μόνο στους πρώτους. Πράγματι, το ενδεχόμενο διπλής επιβαρύνσεως με εισφορές στο ίδιο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ενός μη διακινουμένου εργαζομένου, υποκειμένου στη γερμανική νομοθεσία, είναι μάλλον απίθανο. Αντιθέτως, ο εργαζόμενος ο οποίος, έχοντας ασκήσει τη ελευθερία κυκλοφορίας, θα δικαιούται μία ή περισσότερες συντάξεις σε άλλα κράτη μέλη μπορεί να υποχρεωθεί στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας για δεύτερη φορά επί των ακαθαρίστων εισοδημάτων, τα οποία έχουν ήδη υποβληθεί σε ασφαλιστικές εισφορές εντός άλλου κράτους μέλους, κάθε φορά που θα πρόκειται για συντάξεις γήρατος που αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71.

Από τη διαπίστωση αυτή συνάγεται ότι η πιθανότητα να υποβάλλεται το ακαθάριστο ποσό μιας από τις συντάξεις γήρατος, που δικαιούται ένας εργαζόμενος κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας, σε διπλή επιβάρυνση εισφορών για την κάλυψη του ίδιου κινδύνου είναι ικανή να τον αποθαρρύνει να ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας.

45. Για τους προεκτεθέντες λόγους, πιστεύω ότι μια εθνική νομοθεσία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, που αντίκειται στο άρθρο 48 της Συνθήκης, διότι δεν λαμβάνει υπόψη, κατά τον καθορισμό της βάσεως υπολογισμού της εισφοράς στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, το γεγονός ότι μέρος του ακαθάριστου ποσού της συντάξεως που ο ενδιαφερόμενος λαμ-

25 — Προτάσεις στην υπόθεση Terhoeve, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 20, σ. I-348 επ., ιδίως σημεία 67 έως 69.

26 — Αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1991, C-10/90, Masgio (Συλλογή 1991, σ. I-1119, σκέψεις 18 και 19), και Bosman, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 16, σκέψη 96).

βάνει σε ένα άλλο κράτος μέλος, κατ' εφαρμογή ρυθμίσεως απορρέουσας από συλλογική σύμβαση, έχει ήδη παρακρατηθεί ως ασφαλιστική εισφορά σ' αυτό το κράτος.

46. Με τη διάταξη περί παραπομπής, το γερμανικό δικαστήριο ερωτά επίσης αν, στην περίπτωση που το Δικαστήριο έκρινε ότι η σώρευση των εισφορών εις βάρος του διακινουμένου εργαζομένου αντέκειτο στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, μπορούσε να δικαιολογηθεί αντικειμενικά. Ωστόσο, δεν περιέλαβε το στοιχείο αυτό στο προδικαστικό του ερώτημα και δεν προέβαλε περιστάσεις που να το δικαιολογούν στο σκεπτικό της διατάξεώς του.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, πιστεύω ότι επιβάλλεται, για λόγους συντομίας, παραπομπή στην άφθονη νομολογία του Δικαστηρίου, όσον αφορά τις περιστάσεις που μπορούν να δικαιολογήσουν έμμεση δυσμενή διάκριση ή ορισμένα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, νομολογία που παρατίθεται στις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση Terhoeve [27].

Γ — *Τελικές παρατηρήσεις*

47. Παρότι το Δικαστήριο δεν θα μπορέσει να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, δεν θέλω να τελειώσω χωρίς να υπογραμμίσω τις ιδιαίτερα αρνητικές, κατά τη γνώμη μου, συνέπειες στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων των εθνικών νομοθεσιών, όπως της γαλλικής, την οποία το Δικαστήριο ουδέποτε μέχρι σήμερα καταδίκασε. Νομοθεσίες όπως η παραπάνω ή παρόμοιες επιτρέπουν να γίνονται παρακρατήσεις ως εισφορές στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως επί των εισοδημάτων των διασυνοριακών ή διακινουμένων εργαζομένων, εν ενεργεία ή συνταξιούχων, όπως ο M. Sehrer, που κατοικούν σε διαφορετικό κράτος μέλος από εκείνο στην κοινωνική νομοθεσία του οποίου υπάγονται.

Το γεγονός ότι οι παρακρατήσεις αυτές γίνονται ως εισφορές από ένα κράτος που δεν προσφέρει στον ενδιαφερόμενο καμία κοινωνική κάλυψη ως αντάλλαγμα, αντί να πραγματοποιούνται με τη μορφή των άμεσων φόρων, όπως είναι στην πραγματικότητα, παρότι έχουν συγκεκριμένο σκοπό, έχει δύο συνέπειες, τη μια πιο αρνητική από την άλλη για τον διακινούμενο ή διασυνοριακό εργαζόμενο, εν ενεργεία ή συνταξιούχο: η πρώτη είναι ότι θα πρέπει οπωσδήποτε να καταβάλλει εισφορές και σε άλλο κράτος μέλος για να έχει δικαίωμα επί των παροχών της κοινωνικής ασφαλίσεως· η δεύτερη είναι ότι δεν θα μπορεί να επικαλεστεί συμβάσεις περί αποφυγής της διπλής φορολογίας που ισχύουν μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου τα εισοδήματα που έχουν ήδη φορολογηθεί σε κράτος μέλος να μη φορολογηθούν εκ νέου στο κράτος κατοικίας του.

27 — Προτάσεις ήδη προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 25, ιδίως σημεία 54 έως 64.

VI — Πρόταση

48. Ενόψει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο ερώτημα του Bundessozialgericht ως ακολούθως:

«Το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 39 ΕΚ) απαγορεύει σε κράτος μέλος να περιλαμβάνει στη βάση υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών ασθενείας ενός συνταξιοδοτηθέντος διακινουμένου εργαζομένου που υπόκειται στη νομοθεσία του το ακαθάριστο ποσό της συντάξεως που καταβάλλεται σε άλλο κράτος μέλος κατ' εφαρμογή συλλογικής συμβάσεως, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι μέρος του ακαθάριστου ποσού της συντάξεως αυτής έχει ήδη παρακρατηθεί ως ασφαλιστική εισφορά ασθενείας στο κράτος αυτό.»